

Descoberts uns goigs dedicats a la Mare de Déu de Montserrat escrits a Nàpols

Pau M. Duran, Anna Guimerà Carbonell

Dc. 24/12/2025

La història de Montserrat i el seu riquíssim patrimoni cultural encara amaga moltes sorpreses. Una d'elles, potser inesperada, és la descoberta d'uns goigs inèdits que es cantaven a la Mare de Déu de Montserrat no pas a Monistrol ni a Olesa, sinó a Nàpols. Aquesta troballa musical ha estat possible gràcies a la recerca que **Manuel Manonelles**, director de l'Oratori de Sant Felip Neri de Barcelona i patró de la Fundació Catalunya Religió, ha dut a terme per a l'elaboració del llibre *In Monte Serrato*, una obra que repassa la presència montserratina a Itàlia i que, enguany, en el marc del Mil·lenari de Montserrat, ha estat publicada per Publicacions de l'Abadia de Montserrat. La publicació també recull la sèrie d'articles *Montserrat al món*, publicada a Catalunya Religió.

Segons Manonelles, una de les vies fonamentals d'expansió de la devoció Montserratina va ser a través de la música i la pregària cantada. "Una de les diferents maneres on aquesta devoció montserratina s'ha desplegat a Itàlia, en aquest cas específic al sud d'Itàlia, i, específicament al Regne de Nàpols, va ser a través d'aquests *lodi*, d'aquests goigs, que es van promoure des del priorat de Montserrat". Aquests centres religiosos, dependents del monestir, català actuaven com a nodes de control i difusió de la devoció gràcies a "uns privilegis pontificis que tenia històricament" Montserrat.

"Una de les maneres on la devoció montserratina s'ha desplegat a Nàpols, va ser amb aquests goigs, que es van promoure des del priorat de Montserrat"

El priorat de Montserrat a Nàpols constitueix un dels casos més rellevants i de trajectòria més llarga. Manonelles recorda que la seva història "té més de quatre segles: s'inicia a principis del segle XVI, i acabarà el 1941, arran d'un bombardeig aliàt sobre la ciutat de Nàpols, que destrueix la segona i última església de Montserrat a la ciutat". La recerca ha permès reconstruir amb força detall aquesta presència: "hem pogut identificar diversos elements, sabem quina era la primera església, quina era la segona, quina va ser la decoració que s'hi va fer el 1914".

És precisament en el context d'aquesta reforma decorativa de 1914 que s'encarrega la composició dels goigs. "Al voltant d'aquesta nova decoració que es va fer a la nova o segona església de Montserrat a Nàpols el 1914 es va encarregar a **Giovanni Sabaté** l'elaboració d'aquests goigs". Giovanni Sabaté, explica Manonelles, "no deixa de ser la italianització del nom d'un monjo de Montserrat, que era Joan Sabaté, i que era el prior de Montserrat a Nàpols". D'aquest conjunt se n'han recuperat dos exemplars "en el format orgue, perquè ens faltaria el cor", però el seu interès és més que notable.

"la presència de Montserrat a Nàpols té més de quatre segles: s'inicia a principis del segle XVI, i acabarà el 1941"

Des del punt de vista musical, els goigs presenten un valor excepcional. Manonelles subratlla que “són particularment interessants en tant que hem vist que van ser compostos per **Fortunato Scalella**”. Aquest músic napolità de principis del segle XX “va ser prevere, mestre de capella de la catedral de Nàpols, i també va ser un reconegut professor de piano, que va crear la seva pròpia acadèmia”. La seva autoria permet entendre aquests goigs com “un testimoni molt més ric musicalment parlant”.

La funció litúrgica d'aquestes composicions també està documentada. “Sabem quan es cantaven: es cantaven *tutti i sabati de l'anno*, tots els dissabtes de l'any”, explica Manonelles, fet que evidencia un ús regular i sostingut dins la vida religiosa napolitana. Això porta a qüestionar el caràcter exclusivament institucional de la presència montserratina a Itàlia. Per Manonelles, queda clar que “no és un paper institucional només, té un arrelament popular molt profund”.

“La Devoció a Montserrat és herència, per una banda, de la presència catalana, però també d'una inculturació”

Aquest arrelament s'estén molt més enllà de la capital de la Campània. Dins l'antic Regne de Nàpols, però també a Sicília, Sardenya o el Piemont, la devoció a la Mare de Déu de Montserrat es va integrar plenament en la religiositat local. “Hi havia diverses desenes de temples, des de basíliques fins a capelles privades, dedicats a la Mare de Déu de Montserrat”, una presència que és “herència, per una banda, de la presència catalana històrica, però també d'una inculturació d'aquesta devoció”. Aquesta inculturació explica que avui encara “la Mare de Déu de Montserrat, o de *Montserrato*, continuï sent present”.

Manonelles destaca especialment el cas sard: “El 8 de setembre, a més de deu municipis de Sardenya, se celebra la seva festa major, i la cosa més sarda que tenen és celebrar la Mare de Déu de Montserrat.” En aquests territoris, la devoció “no és només una referència històrica, sinó també un motiu de devoció”, plenament integrat en la identitat local. “No és una cosa imposada, és una cosa que ha esdevingut tan sarda o tan siciliana o tan napolitana o tan piemontesa com la cosa més pròpia d'aquells territoris.”

Pel que fa al rastre material del priorat napolità, tot i la destrucció de l'església, encara és perceptible. “El rastre hi és, tot i que és menor”, assenyala Manonelles, ja que l'antic temple “actualment és un garatge de cotxes”. Malgrat això, “tenim el carrer, tenim la via Montserrato, i al costat de l'església hi ha una petita capelleta”, afegeix l'autor de la recerca. Aquesta capella va ser impulsada pels veïns del barri, que “van voler fer una petita capelleta per recordar la històrica presència d'aquesta església i d'aquest priorat”. Una presència que, encara avui, “es pot anar a tocar”.

EXTRET:

Duran, Pau M., Guimerà Carbonell, Anna. (24/12/2025). *Descoberts uns goigs dedicats a la Mare de Déu de Montserrat escrits a Nàpols*. Catalunya Religió. Extret: 05/01/2026 d'<https://www.catalunyareligio.cat/ca/descoberts-uns-goigs-dedicats-mare-deu-montserrat>